

Mánudaginn 30. maí 1949.

Nr. 58/1949. **Ágúst Pétursson**
 gegn
H/f Björgvin.

Dómur Hæstaréttar.

Málssókn þessi fellur niður.

Áfrýjandi, Ágúst Pétursson, er eigi sækir dómping í máli þessu, greiði 50 króna aukagjald til ríkissjóðs, ef hann vill fá mál sitt tekið fyrir af nýju.

Föstudaginn 3. júní 1949.

Nr. 26/1949. **Valdstjórnin** (Guttormur Erlendsson)
 gegn
Ísleifi Högnasyni (Theodór B. Lindal).

Brot gegn lögum nr. 70/1947 og rgl. nr. 82/1947.

Dómur Hæstaréttar.

Greiðslu andvirðis umræddra rita í íslenskum peningum til aðilja þess, sem getur í héraðsdómi, þykir verða jafnað til flutnings íslenzks gjaldeyris úr landi, og varðar hún því við 5. mgr. 13. gr. sbr. 22. gr. laga nr. 70/1947 og 33. gr. sbr. 39. gr. reglugerðar nr. 82/1947. Með þessari breytingu ber að staðfesta hinn áfrýjaða dóm.

Kærði greiði allan áfrýjunarkostnað sakarinnar, þar með talin málflutningslaun skipaðs sækjanda og verjanda fyrir Hæstarétti, kr. 500.00 til hvors.

Dómsorð:

Hinn áfrýjaði dómur á að vera óraskaður.

Kærði, Ísleifur Högnason, greiði allan áfrýjunarkostnað sakarinnar, þar með talin málflutningslaun

skipaðs sækjanda og verjanda fyrir Hæstarétti, hæstaréttarlögmannanna Guttorms Erlendssonar og Theodórs B. Líndals, kr. 500.00 til hvors.

Dóminum ber að fullnægja með aðför að lögum.

Dómur lögregluréttar Reykjavíkur 28. desember 1948.

Ár 1948, þriðjudaginn 28. desember, var í lögreglurétti Reykjavíkur, sem haldinn var í skrifstofu réttarins af Valdimar Stefánssyni sakadómara, kveðinn upp dómur í málinu nr. 6030/1948: Valdstjórnin gegn Ísleifi Högnasyni, — sem tekið var til dóms hinn 21. sama mánaðar.

Mál þetta er af valdstjórnarinnar hálfu höfðað gegn Ísleifi Högnasyni, forstjóra Kaupfélags Reykjavíkur og nágrennis, til heimilis á Skólavörðustíg 12, fyrir brot gegn lögum nr. 70 5. júní 1947, um fjárhagsráð, innflutningsverzlun og verðlagseftirlit, sbr. reglugerð nr. 82 31. júlí 1947, um fjárhagsráð, innflutningsverzlun, gjaldeyrismeðferð og verðlagseftirlit.

Kærður er kominn yfir lögaldur sakamanna og hefur, svo að kunnugt sé, sætt þessum kærnum og refsingum:

- 1932 10/10 Dómur Hæstaréttar, 30 daga fangelsi við venjulegt fanga-
viðurværi, skilorðsbundið, fyrir brot gegn 212. gr. sbr. 48. gr.
og með hliðsjón af 50. gr. hegningarlaganna.
- 1947 10/9 Sátt, 40 kr. sekt fyrir ólöglegt bifreiðarstæði.
- 1947 11/9 Kærður fyrir verðlagsbrot. Felld niður. Ólöglegur hagnaður,
kr. 282,75, gerður upptækur.
- 1948 7/4 Sátt, 100 kr. sekt fyrir verðlagsbrot. Upptækur ólöglegur
ágóði, kr. 2619.05.

Með bréfi, dagsettu 2. f. m., fyrirskipaði dómsmálaráðuneytið rannsókn um innflutning Kaupfélags Reykjavíkur og nágrennis á nokkrum rússneskum timaritum, sem virtist, eftir því sem fyrir lá, hafa verið með óvenjulegum hætti. Við rannsókn málsins skýrði kærður svo frá, að félagið hefði á undanförnum árum keypt eitt þessara rita frá firma einu í London og hefði sú verzlun farið fram með venjulegum hætti um bóka- og blaðakaup frá útlöndum. Þannig hafi verið fram á siðastliðið vor eða í lok siðastliðs vetrar. Þá komst kærður í samband við rússneskan mann hér í bænum, Nikita Panchenko að nafni, og skýrir kærður svo frá, að maður þessi hafi saggt vera umboðsmaður rússneskra útflytjenda og boðið kærðum vörur, aðallega vefnaðarvörur, en ekkert hafi orðið úr þeim viðskiptum. Í viðræðum sínum við mann þennan kveðst kærður hafa spurt hann, hvort hann gæti útvegað kaupfélaginu áðurnefnt rit beint frá Moskvu, og hafi hann tekið því vel og kveðizt mundu athuga það. Nokkru síðar hafi kærður fengið frá honum lista yfir nokkur rit, út gefin í Moskvu, og ákvað kærður, að félagið skyldi kaupa fjögur þeirra, öll á ensku, en eitt þeirra einnig á þýzku. Gerðist félagið síðan áskrifandi rita

þessara. Skömmu eftir að listinn barst kærðum, átti hann viðtal við Panchenko um kaup ritanna, og tók hinn síðarnefndi þá fram að sögn kærðs, að andvirði þeirra mætti greiða í íslenskum peningum, en eigi var á það minnzt, hver tæki við greiðslunni, og kveðst kærður hafa hugsað sér, að greiðslan biði, þar til er reikningi yrði framvísað. Þegar félagið hafði gerzt áskrifandi ritanna, tóku þau að berast því í sendingum, sem vitjað var í tollpóststofuna hér, og vitjaði forstöðumaður bókabúðar félagsins þeirra þangað. Við móttöku sendinganna framvísaði hann gjaldeyris- og innflutningsleyfum fyrir bókum og tímaritum frá sterlingsvæðinu og frá Danmörku, og hafa þau leyfi bæði verið lögð fram í málinu. Enn fremur kveðst forstöðumaður bókabúðarinnar hafa lagt fram önnur leyfi, sem séu fullnotuð og tollpóststofan hafi tekið í sínar hendur. Við afhendingu sendinganna hafi starfsmenn tollpóststofunnar ritað í innflutningsdálk leyfanna verðmæti sendinganna og innheimt af þeim söluskatt og tollmeðferðargjald. Vera má þó samkvæmt framburði forstöðumanns tollpóststofunnar, að sendingar þessar hafi eigi verið færðar inn á neitt innflutningsleyfi, ef þær hafa verið litilræði. Tollpóststofan skiptir sér ekki af greiðslum fyrir sendingar sem þessar, sem hún afgreiðir, nema sent sé með póstkrofu, en svo var eigi um rit þessi. Þegar liðið var fram á sl. haust og farið var að rita um margnefndan ritainnflutning í blöðin, tjáðu starfsmenn tollpóststofunnar félaginu, að ritasendingar þessar yrðu eigi afhentar framvegis nema gegn leyfum, sem bundin væru við Ráðstjórnarríkin. Fékk félagið þá hinn 1. f. m. leyfi að upphæð kr. 500.00 fyrir bókum frá Rússlandi, og var sú upphæð dregin frá hinu eldra leyfi, sem gildi fyrir sterlingsvæðið. Kærður skýrði skrifstofustjóra félagsins frá kaupum ritanna og tjáði honum, að andvirði þeirra mætti greiða í íslenskum peningum manni að nafni Panchenko, en eigi segir skrifstofustjórinn kærðan hafa nefnt, hvernar þjóðar maður þessi væri né hvað hann starfaði. Samkvæmt þessu var andvirði ritanna, kr. 357.72, greitt í íslenskum peningum í skrifstofu félagsins, þegar reikningum var framvísað, en þeir hljóðuðu á dollara. Var kvittað fyrir greiðslunum, og hafa kvittanir þessar verið lagðar fram í málinu. Aðra undirritaði N. Panchenko, verzlunarráðunautur í sendiráði Ráðstjórnarríkjanna, en undir hinni stendur ólæsilegt nafn, en starfsfólk félagsins man, að það var erlendur maður, sem tók við þeirri greiðslu.

Kærður heldur því fram, að sér hafi verið ókunnugt um, að Panchenko var starfsmaður sendiráðs Ráðstjórnarríkjanna, þar til er rannsókn máls þessa hófst og hann sá undirskrift manns þessa, nafn og stöðu á kvittuninni.

Vegna máls þessa var Landsbanka Íslands sent gjaldeyris- og innflutningsleyfi það á sterlingsvæðið, sem áður er nefnt, með fyrirspurn um, hvaða lönd hafi í ár verið á sterlingsvæðinu og hvort Ráðstjórnarríkin hafi talizt til þess.

Í svari bankans segir svo:

„Í þessu sambandi viljum vér upplýsa, að rétt skilið eru á „sterling-

svæðinu“ (Sterling Area) aðeins löndin innan brezka heimsveldisins (að undanskildu Canada og Newfoundland) auk örfárra annarra landa, þar á meðal Íslands. Utan Landsbankans virðist hins vegar orðið „sterlingsvæði“ yfirleitt vera notað í víðari merkingu, þ. e. a. s. ná einnig til þeirra landa, sem bankarnir hér samkvæmt sérstöku samkomulagi við Englandsbanka geta yfirfært sterlingspund til og gera það samkvæmt venju eða beinu samkomulagi við þjóðbanka viðkomandi lands. Þessi misskilningur á hugtakinu „sterlingsvæði“ er eðlilegur, þegar þess er gætt, að niðurstaðan er sú sama frá gjaldeyrislegu sjónarmiði, hvort gefið er út leyfi fyrir greiðslu til Englandis, sem að sjálfsgöðu er á „sterlingsvæðinu“, eða t. d. til Belgiu, sem er að vísu utan „sterlingsvæðisins“, en yfirfærslur þangað eiga sér stað í pundum eins og til Bretlands.

Þá skal og upplýst, að Sovétríkin eru og hafa í nokkur ár verið meðal þeirra landa, sem hægt hefur verið að yfirfæra sterlingspund til. Mundi leyfi eins og það, sem fylgir bréfi sakadómara, vera tekið gilt í Landsbankanum til yfirfærslu gjaldeyris til Sovétríkjanna, þar sem svo mundi verða litið á sem orðið „sterlingsvæði“ í leyfinu taki til allra landa, sem hægt er að yfirfæra sterlingspund til, að undanskildum hinum svo nefndu „clearing-löndum“.

Samkvæmt þessari umsögn bankans, sem viðskiptanefndin hefur enga athugasemd gert við, verður kærðum eigi gefin að sök notkun félagsins á gjaldeyris- og innflutningsleyfinu, sem gildi fyrir sterlingsvæðið. Hins vegar náði gjaldeyris- og innflutningsleyfið fyrir bókum og tímaritum frá Danmörku eigi til rita þeirra, sem mál þetta fjallar um, og varðar því innflutningur þeirra rita, sem flutt voru inn á þetta leyfi, við 11. gr., 1. mgr., laga nr. 70/1947 og 21. gr., 1. mgr., reglugerðar nr. 82/1947, en nokkur afsökun þessa brots hlýtur sú staðreynd að vera, að tollpóststofan virðist athugasemdalaust hafa afhent sendingarnar gegn framvísun leyfisins.

Greiðslu andvirðis ritanna var samkvæmt framansögðu þannig háttað, að raunverulega var um að ræða kaup erlends gjaldeyris af öðrum en heimilt var að lögum að selja hann, og varðar hún því við 13. gr., 1. mgr., laga nr. 70/1947 og 25. gr., 2. mgr., reglugerðar nr. 82/1947.

Samkvæmt 22. gr., 2. mgr., laga nr. 70/1947 og 39. gr., 2. mgr., reglugerðar nr. 82/1947 og með hliðsjón af 77. gr. hegningarlaganna þykir refsing kærðs hæfilega ákveðin 800.00 króna sekt til ríkissjóðs, og komi varðhald í 6 daga í stað sektarinnar, verði hún eigi greidd innan 4 vikna frá birtingu dóms þessa.

Kærðan ber að dæma til greiðslu alls sakarkostnaðar, þar með talin málsvarnarlaun skipaðs verjanda síns, hrl. Theodórs B. Lindsals, kr. 400.00.

Rekstur málsins hefur verið vítalaus.

Dómsorð:

Kærður, Ísleifur Högnason, greiði kr. 800.00 í sekt til ríkissjóðs,

og komi varðhald í 6 daga í stað sektarinnar, verði hún eigi greidd innan 4 vikna frá birtingu dóms þessa.

Kærður greiði allan kostnað sakarinnar, þar með talin málsvarnarlaun skipaðs verjanda síns, hrl. Theodórs B. Línðals, kr. 400.00.

Dómi þessum skal fullnægja með aðför að lögum.

Föstudaginn 3. júní 1949.

Nr. 27/1949. **Valdstjórnin** (Guttormur Erlendsson)
 gegn
Ólafi Eiríkssyni (Ragnar Ólafsson).

Brot á lögum nr. 70/1947 og rgl. nr. 82/1947.

Dómur Hæstaréttar.

Greiðslu andvirðis umræddra rita í íslenzkum peningum til aðilja þess, sem getur í héraðsdómi, þykir verða jafnað til flutnings íslenzks gjaldeyris úr landi, og varðar hún því við 5. mgr. 13. gr. sbr. 22. gr. laga nr. 70/1947 og 33. gr. sbr. 39. gr. reglugerðar nr. 82/1947. Með þessari breytingu ber að staðfesta hinn áfrýjaða dóm.

Kærði greiði allan áfrýjunarkostnað sakarinnar, þar með talin málflutningslaun skipaðs sækjanda og verjanda fyrir Hæstarétti, kr. 500.00 til hvors.

Dómsorð:

Hinn áfrýjaði dómur á að vera óraskaður.

Kærði, Ólafur Eiríksson, greiði allan áfrýjunarkostnað sakarinnar, þar með talin málflutningslaun skipaðs sækjanda og verjanda fyrir Hæstarétti, hæstaréttarlögmanna Guttorms Erlendssonar og Ragnars Ólafssonar, kr. 500.00 til hvors.

Dóminum ber að fullnægja með aðför að lögum.